

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
 Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
 Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
 Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
 Stane četrletno: 1 šiling.
 celoletno: 4 šilinge.
 Za Jugoslavijo
 četrletno: Din. 25.—
 celoletno: Din. 100.—
 Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VI.

Dunaj, 23. junija 1926.

Št. 25.

Današnji številki prilagamo položnice.

Dr. Ude o položaju.

Dne 17. t. m je govoril v Celovcu na dobro obiskanem shodu univ. profesor dr. Ude iz Gradca. Strokovnjak v gospodarskih kakor v političnih vprašanjih se je kar začetkom svojega govora dotaknil neoporečne resnice, da tvori temelj države kmetijstvo. Ako ima kmet denar, ga ima celi svet in kmečki stan je tako star kakor človeštvo samo. Iz kmečkih vrst so šele nastali drugi poklici, on je prvi proizvajalec dobrin, od katerih živi človeštvo. Za svoje pridelke rabi naravno odjemalce in iz te razdelitve nastaneta dve skupini, producenti na eni in konsumenti na drugi strani, ki pa se morajo medsebojno podpirati.

Naloga države je, svojo politiko in svojo upravo tako urediti, da se more vsak sloj po svojem prosto razvijati. Pravičnost je temelj države in raditega mora uživati vsak član države svoje pravice. Krivično je, da bi uživali samo nekateri vse udobnosti, drugi jih pa pogrešali. Politika se mora opirati na občno korist in mora delovati za blagor ljudstva. Ako se vodi samo politika stranke, to je ene skupine, potem ni popolna in pelje do zločina. Gospodarska politika države mora seči tako daleč, da se zagotovi človeštvu človeka vredni obstoj. Producent mora imeti mogočnost, da izdela to, kar konsument potrebuje in slednji mora biti v stanju, da more kupovati.

Davki so za obstoj države potrebni in se jih ne moremo odreči, ali biti morajo pravično razdeljeni na vse sloje. Kdor ne zasluži niti svojega eksistenčnega minimuma (najnižja vsota, ki jo človek za življenje potrebuje), od tega se ne smejo tirjati davki, kakor je tudi pravično, da oni več plačuje, ki ima obilo pre-

moženja. Napačna davčna politika vstvarja nezadovoljstvo in to nezadovoljstvo izrabljajo stranke v svoje namene. Ta strankarska politika pa je danes državi v veliko večjo škodo kot posledice zgubljene vojne.

Ubožna država Avstrija vzdržuje nad 700 poslancev, takozvanih ljudskih zastopnikov, ki sestojijo iz državnih in deželnih poslancev ter zveznih svetnikov. Izdatki za te poslance so pravi luksuz, katerega si premožnejše države ne dovolijo. Ako prištejemo tem zastopnikom še zastopnike glavarstev in občin, imamo v Avstriji več kot 50.000 plačanih, od ljudstva izvoljenih oseb. To pa še daleč ni vse. Upravni svetniki, nastavljeni socijalnega oskrbstva, člani poklicanih zastopstev in uradniki zvezne železnice pomnožijo armado na 180.000, katerim se še pridruži 100.000 upokojevcov. V najlepši dobi delovanja se je mnogo delazmožnih in sposobnih nastavljenecv odstavilo in na ta način povečalo gorje. Večji del je slabo plačan in išče zopetno novo nastavitvev, s čemer pa pritiska na zaslužek vseh drugih aktivnih nastavljenecv. Medtem, ko se je skrčila plača vsem upokojevcem in nižjim uradnikom, so si državni poslanci zvišali plače za polovico. Ako bi primerjali Avstrijo z Zedinjenimi državami Amerike, bi ne smeli imeti 165 ampak samo 35 državnih poslancev in ne 50, ampak samo 7 zveznih svetnikov. In to v primeri z bogato Ameriko.

Skoro 90 odstotkov vseh davkov polni žepi teh samodržcev in nasilnikov (z vsemi uradniki vred), ali je potem čudno, da zdihujemo pod davčnim vijakom? Zvezne železnice so se preuredile po trgovskem načinu, da bi postale spet aktivne. To se ni moglo zgoditi, ker se je plača že v centrali zvišala na 6000 Š in več mesečno. Pri solinskem monopolu sta bila v mirni dobi dva uradnika z mesečno plačo do 800 Š, ki sta vodila uspešno cel promet, sedaj pa so nastavljeni trije, od katerih zasluži

vsak mesečno 2400 Š. Naravno, da se tako ogromni stroški v upravi ne dajo kriti in mora postati podjetje pasivno.

Za 494 deželnih poslancev in članov deželnih vlad se potroši danes 28 milijard in za 165 državnih poslancev ter 50 zveznih svetnikov se rabi letno 20 milijard. To so samo osebni izdatki in je znano, da si znajo zaračunati vsako pot. To ljudsko zastopstvo stane torej državo letnih okoli 60 milijard, kar se mora seveda iztirjati potom davkov. To ni več zastopstvo za ljudski blagor, ampak navadno izkoriščanje, korupcija.

V ostrih besedah je ožigosal dr. Ude razne korupcijske afere različnih strank in spodbijal nečedno postopanje strank, ki nastavljajo samo svoje somišljenike, ne oziraje se na sposobnost ali izobrazbo. V državnem zboru se samo očitno kregajo zastopniki različnih strank med seboj, za kulisami pa si sežejo v roke in ostane vse pri starem. To je navadna komedija, ki stane ogromno denarja, ako pomislimo, da požre ena seja 400 milijonov kron, Nobena stranka pa si ne upa nastopiti proti drugi v zadevah korupcije, ker se vsaka sama boji enakega odkritja. Da se to zboljša in odstrani, je po mnenju dr. Udeja potrebna nova stranka vseh ljudi, ki se bojuje za poštenost in varčnost ter proti korupciji.

Varčnost je nujna potreba, kajti ob vsej svoji ubožnosti izdajo Avstrijci letno za alkohol in tobak okoli 1000 Š ali sedmi del vseh dohodkov, ki znašajo okoli 7200 Š. Na osebo torej ne pride niti en milijon dohodkov mesečno.

V treh letih, pravi dr. Ude, se mora položaj Avstrije temeljito izboljšati ali pa bo Avstrija razdeljena.

Priključitev k Nemčiji pride šele tedaj v poštev, če se nam v resnici posreči položaj zboljšati, ker nas k temu sili naš ponos.

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Zadnji vitez Reberčan.

Zgodovinska povest.
 (Nadaljevanje.)

„Kdor se nam tu ustavlja,“ zarohni surov reberški hlapec, „jo dobi po buči, da takoj pozabi dihati.“

Hanej se postavi v bran in udari hlapca po glavi, da se nezavesten zgrudi na tla.

V tem prijezdi vitez Ivan mlajši, za njim pridirjata oče in brat. Videč, da leži njih hlapec na tleh, vprašajo, kdo je to storil.

„Menihovski hlapci,“ odvrne najbližji reberški hlapec.

„Za njimi,“ veli Ivan in zbeži na konju proti hiši.

Ravno pred hišo, kjer so stiskali vino in bili prej tako veseli, dohiti Ivan Hanejja.

„Ha, zdaj te imam, črni vrag,“ zadere se Ivan, spoznavši nekdanjega hlapca iz grada Bilštanj. Bliskoma zavijti meč, da bi posekal Hanejja. Ta videč, da je v smrtni nevarnosti, vrže sekiro vitez v desno roko. Ivanu omahne roka in meč zdrkne na tla. To priliko porabi Hanej, se skrrije v temi v sadonosnik in beži nato dalje, da pride do svojega konja, katerega urno zajezdi in zdirja proti Ženeku, da pokliče viteza Ivana Ungnad na pomoč.

Reberčani ta čas niso mirovali. Menihovski hlapci se niso mogli dosti braniti, v sili so zgrabili kole v roke in mlatili po reberških hlapcih, da je marsikateri odnesel krvavo glavo. A niso bili kos urnim vitezom, ki so bili oboroženi z meči. Tako je razklal vitez Ivan hlapcu Boštjanu glavo, ko ga je ravno hotel udariti s kolom, oče Ivan pa je presekal hlapcu Juriju roko, ko je hotel prijeti konja za uzdo.

Ostali hlapci, zpoznavši, da so obkoljeni, so se umaknili v sobo, kamor so zbežale že prej vse ženske.

Reberški vitezi, videč, da imajo proste roke, so udarili v klet, razbili prazne posode in izpustili vino, kar ga niso mogli spraviti na varno. Živila, ki so jih pripeljali menihovi s seboj, so zložili na svoje konje, čakal je tudi voz, da bi odpeljali vino.

„Kaj bomo s temi ščurki v sobi?“ zakliče vitez Ivan, „sedaj jih imam v pesti.“

„Naj se udajo, peljemo jih užete v naš grad.“

„Pustimo jih,“ meni Krištof, „sedaj nam tako nič ne morejo.“

Kaj šema palmjena,“ zarohni Ivan, „ujeti in zvezati jih pa vendar moramo.“ Reki, udari po durih in pozove užete, da naj se udajo. Iz sobe se sliši samo zamolklo mrmanje.

„Ali bo kmalu,“ zagrmí vitez Ivan, „le nič se ne obotavljajte.“ In zopet butne z mečem po durih in se upre s hrbtom v nje, a od znotraj

so tisčali hlapci hrastove duri, da se niso premaknile.

„Pomagajte,“ veli vitez Ivan očetu in bratu ter svojim hlapcem, da stremo vrata.

Hitro so bili pri rokah ter razbijali po durih; a te so bile močne in dobro okovane ter so vzdržale vsakemu udarcu. Zastonj je bil vsak poizkus, dvigniti duri iz tečajev.

Reberčani so morali odnehati.

„Prekleti vrage, le čakajte,“ besni vitez Ivan mlajši, „še radi pojdete iz kože.“

Reki, veli hlapcu, da prinese baklo in jo utakne v slamnato streho.

S strahom so slišali ujeti hlapci in deklete besede in so začeli kričati, naj odprejo vrata, da se rešijo smrti.

„Tako ste še prej mrtve,“ jih miri hlapec Foltej, „ne bojte se, rešili se bomo že drugače.“

Reberški hlapec je zletel po baklo, ki je bila pri vozu, na katerega so drugi nakladali ukrareno žito in vino.

Vitez Ivan mu izmakne baklo iz rok in jo vtakne v streho; kmalu je bila vsa v plamenu, ker je bila velika suša in je vlekel od juga veter.

Ženske so začele kričati, moliti, vzdihovati in odrivati hlapce, da bi odprle duri. A Foltej se je ustavil pred vrata in tolažil:

„Nazaj, če ne, je gotovo naša smrt; le malo še potrpiamo, jaz slutim, da nam pride Hanej na pomoč.“

Dr. Ude je govoril v talarju ter so napravili njegovi na ramo viseči lasje utis pravega učenca Kristusovega, ki stremi za resnico. Njegov oče je bil rodom iz Solčave in je služboval kot nadučitelj po Koroškem in njegova mati je Rožanka. Rojen pa je bil v Škocijanu leta 1874.

S svojo silovito zgovornostjo je dosegel, da se je kar po končanem govoru priglasilo precejšnje število novih udov v njegovo stranko, ki nosi ime: Wirtschaftverein für Oesterreich. Celovški listi mu ta čin, da upostavlja novo društvo, jako štejejo v zlo in je mogoče, da se pri prihodnjih volitvah samostojno nastopa. Za nas Slovence bo položaj ostal nespremenjen in bi bilo le želeto, da bi dosegel enake pravice in toleranco tudi za nas.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Najbolj glasen je v Avstriji sedaj boj za šole, za versko vzgojo otrok. Vsaka stranka posebej hoče imeti šole urejene po svojem kopitu, da bi bolj služile strankinim ciljem. Prosvetni minister je izdal nov učni načrt za ljudske šole, in sicer za večja mesta, kjer imajo socijaldemokrati večino, drugačnega kot za deželske šole, da so socijaldemokrati zadovoljni. Dr. Ramek je rekel k temu, da tega načrta ne more potrditi, ker gre preko zakonskega okvirja. Tako je nastala v kršč. soc. stranki kriza in prosvetni minister Schneider je odstopil. Z vseh krajev države je kar deževalo protestov. Posle prosvetnega ministra vodi začasno dr. Resch in menda bo dobil to mesto štajerski deželni glavar dr. Rintelen. Soc. demokrati očitajo kršč. soc. besedolomstvo in so pričeli takoj z obstrukcijo v glavnem odboru. Tudi pogajati se nočejo z njimi, predno tega ne popravijo. V glavnem odboru je prišlo celo do spopada, pri katerem so se prav sovražno mikastili. — Ljudska stranka srednjih stanov, čisto nova stranka, proglašča, da uradnik nima pravice do štrajka in pasivne resistance, seveda pa morajo delodajalci skrbeti, da uradnik ne bo stradal.

Pravnopolitična pogodba. Te dni je bila na Dunaju podpisana pravnopolitična pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo. Pogajanja so se začela že v aprilu in se sedaj uspešno končala. Povod sklenitvi te pogodbe je bilo obojestransko stremljenje, da se med obema sosednjima

„Pusti nas na prosto, ali si zmešan, tukaj gotovo poginem,“ kričijo dekle in izraz napol blaznosti jim odseva iz oči.

Streha je bila na eni strani že vsa v plamenu, slišalo se je že prasketanje ognja na podstrešju, že je udarjal dim skozi okno v sobo.

„Marija, pomagaj!“ klicale so obupno ženske in zvijale roke.

„Ha-ha,“ zakrohočeta se zunaj viteza oče in sin. Krištof je stal ob strani in pomagal spravljati blago na voz.

Že se pečejo ščurki, le hitro ven, meči so pripravljani, da vas nabodemo kakor jabolka na vilice.“

„Usmiljenje, zaprinesite nam,“ slišijo se obupni glasovi iz sobe.

„Le malo se še ogrejte,“ krohotata se viteza, „kmalu ste naši.“

Ogenj prasketa, trami pokajo, nevzdržljiva vročina prihaja v sobo, še nekaj trenutkov in prepozno je.

Toda kaj je to? Zunaj peketanje konjev, krik-strel.

Foltej vzklikne ves vzradoščen: „Pomoč je tukaj, sedaj pa na prosto!“

Previdno odprejo hlapci vrata, res nobena viteza ni bilo, urno se vsujejo iz sobe; bil pa je tudi zadnji čas, kaiti še nekaj trenutkov in cela hiša se podere, a iz nje se dvigne visoko goreči plamen proti nebu. A odkod je prišla rešitev?

Črni Hanej je jezdil kar je najhitreje mogel v Ženek in sporočil vitezu Ivanu Ungnad, kar se je ravnokar zgodilo. Le-ta je dal takoj osedlati konje in vzel deset oboroženih hlapcev seboj in dirjal s Hanejcem vred na pomoč.

Ravnokar zažgana hiša, v kateri so bili hlapci in dekle, je bila kašipot za rešitelje.

(Dalje sledi.)

državama uredi pravni odnošaji, da se vse nepotrebne težave odstranijo in da postane razmerje čim tesnejše. Pogodba nadomešča med drugim tudi diplomatsko posredovanje med vrhovnimi pravosodnimi upravami. Nadalje odpade v splošnem potreba diplomatskega in konzularnega overovljenja javnih ter sodnih ali po notarju potrjenih zasebnih listin. Predvideva tudi dalekosežno pomoč pri izvrševanju razsodb. Pogodba se nanaša tudi na pravno varstvo, pravno pomoč, varuštvo in oskrbnitvo, na postopanje v zapuščinskih stvareh, konkurze in končno na izročitev in pravno pomoč v kazenskih zadevah. Gospodarski in pravni odnošaji med Jugoslavijo in Avstrijo se s tem postavljene na trdno podlagi.

Položaj v Nemčiji. V Nemčiji izgleda, da pride ponovno do prepira vsled državne zastave. Izgledalo je, da bo Marksova vlada opustila izvršitev naredbe o zastavi, ker je ravno na tem vprašanju padla Luthrova vlada. Medtem se doznava, da so izdana navodila o izvršitvi naredbe o zastavah, ki nalagajo, da se naredba izvede pri inozemskih zastopstvih vsaj do 11. avgusta. Kakor vse izgleda, se bo naredba pod Marksom še veliko hitreje izvedla. Kaj jasno, da so levičarski krogi začudeni in vznemirjeni.

Konferenca Male antante se je vršila 17. in 18. t. m. na Bledu. Bila je bolj informativnega značaja in ni prinesla presenečenj. Zunanji ministri so izmenjali misli glede miroljubne akcije za sanacijo in ureditev povojnih razmer v Evropi ter o vseh političnih vprašanjih, ki se posredno ali neposredno tičejo Male antante kot celote kakor tudi v njej večlannjenih posameznih držav. Razpravljalo se je dalje o zasedanju Društva narodov, o vprašanju razširjenja Sveta Društva narodov in političnih dogodkih, ki so nastali po mesecu marcu t. l. Izmenjale so se misli o medsebojnih korakih, ki so jih države Male antante zadnji čas podvzele za ustalitev odnošajev in okrepitev zvez s sosednjimi državami. Istočasno se je vršila konferenca novinarske Male antante.

Češki carinski zakon. Na Češkoslovaškem se je končala dolgotrajna in zlasti v sedanjih tednih jako ostra borba za vladni osnutek carinskega zakona. Zakon je bil sprejet. Boj je bil hud. Najprej so pričeli socijalisti z obstrukcijo v odboru in v skupščini, 11. t. m. pa so sklicali komunisti protestni shod, ki je bil dovoljen. Ker se komunisti niso hoteli omejiti na določen prostor, je posegla vmes policija in bitka se je pričela. Na podlagi policijskega poročila je bilo pri spopadih ranjenih 56 policajev, med njimi štirje hudo. Enemu redarju so demonstranti z železnim drogrom razparali trebuh. Komunisti so imeli nad 100 ranjenih. Prijetih je bilo okrog 70 izgrednikov. Kako hudi so bili boji, se vidi že iz tega, da je ponekod pri novih gradbah izginila vsa opeka s stavbišč, ki je stala ob cestah v velikih skladnicah in so bile ulice z njenimi drobci na gosto posute. Komunisti so pograbili vse, kar jim je prišlo pod roke, za boj proti redarjem: opeko, drogeve, lopate in drugo orodje. Posegli so tudi po debelih kamenitih kockah, s katerimi baš tlakuje občina dotične ulice. Izginile so z mesta skoro vse kocke, ki so bile v dolgih vrstah nanizane ob pločnikih. 15. t. m. so se komunistične demonstracije ponovile in je bilo zopet več ranjenih in prijatih.

Angleška rudarska stavka. Ko se je na Angleškem preteklega meseca splošna stavka končala, so se vrnili le posamezni delavci na delo, drugi pa stavkajo naprej. Vedno bolj se vidi, da tako rudarji, ko lastniki premogokopov vedno težje prenašajo stavko. Zlasti pa postaja vedno težji položaj rudarjev, ker so skoraj vsi stavkovni fondji že izčrpani. Rudarske rodbine so zaradi tega že v zelo težkem položaju in rudarji si pomagajo na vse načine. Tako so organizirali manjše godbe in skušajo z njimi zaslužiti denar. Prišlo pa je tudi že do napadov na trgovine. Da se vsaj deloma prepreči največjo bedo, so pričela nekatera mesta podpirati rudarske rodbine. Delavci so stavili nove pogoje in reči treba, da so ti zmerni. Zadrževajo, da se plače ne znižajo in da se ne po-

viša delovna doba. Ustanovi naj se narodni odbor za ureditev mezdnega vprašanja in vse dokazane napake v upravi premogovnikov naj se odpravijo. Ker je nemogoče doseči sporazum z lastniki premogovnikov, naj posreduje vlada. Vlada pravi, da imajo tako delavci ko lastniki premogokopov načelno prav. Naloga vlade je, da najde sredino med obema načeloma. Splošno prevladuje v vladnih krogih mnenje, da je prišel čas, ko mora vlada poseči vmes. V tem hipu je tudi računati s koncem stavke. Vlada bi se izrekla za stališče premogovne komisije.

Razno. Pred tedni se je vršila v Parizu maroška konferenca, in sicer so razpravljali Francozi in Španci o usodi Abd el Krime, o določitvi načina uprave v obmejnih krajih in splošno o vprašanju mej. Abd el Krim bo najbrž odpravljen na otok Madagaskar. Italiji se ne dovoli vmešavanje v maroško vprašanje. — Francoski finančni minister je odstopil, ker državna banka ni hotela podpirati njegovega sanacijskega načrta. Ostavki finančnega ministra je sledila celokupna vlada. Novo je sestavljal zopet Briand, pa se mu ni posrečilo, za njim Herriot in sedaj zopet Briand. Francoski frank pa pada naprej in dolgovi se od dne do dne večajo. — Preteklo nedeljo se je vršilo v Nemčiji glasovanje, ali se naj zasebno premoženje nemških knezov in cesarja zapleni v korist države brez odškodnine ali pa naj se plača. Zagovorniki brezodškodninske zaplembe niso dobili večine.

DOMAČE NOVICE

V ponedeljek dne 5. julija je god sv. Cirila in Metoda.

Naše šole. Izšla so nova berila za višje razrede ljudskih šol. Knjige, zelo obširne in debele, vzbudijo pozornost in radovednost, kakšna da je neki vsebina. Pa prelistujmo knjigo od začetka do konca in odložimo jo popolnoma razočarani. Nič ni pametnega v nji; same basni, pripovedke o začaranih kraljičinah, zakleti kači, Sneguljčici, sploh otročarije, kakoršne pripovedujejo stare matere majhnim otrokom. In teh nekoristnih stvari naj se učijo otroci od 12.—14. leta. Nekoč smo imeli berila, iz katerih smo se učili naravoslovja, živalstva, zemljepisa in zgodovine, a sedaj berejo naši otroci samo neplodne bajke, o drugih bolj potrebnih stvareh ne slišijo mnogo. — Ljudske šole naj bi podajale otrokom potrebnih naukov za poznejše življenje in jih uvajale v resnost, ne pa v prazne storije. — S starim učnim načrtom niso nič več zadovoljni, uvajajo razne novotarije, otroci se učijo v šoli slikarstva, rezbarstva in vse mogoče umetnosti, a marsikdo, ki je osem let trgal hlače po šolskih klopeh, izstopivši iz šole, ne zna pravopisja, ne zna seštevati in odštevati, pač pa se razume na nepraktične stvari in zna vse bajke in basni. Kaj koristi to mladini za življenje? Ako je bil stari učni načrt toliko let v veljavi, če je iz stare šole prišlo toliko učenih mož, zakaj naj bi ga sedaj zavrgli med staro šaro? Dokler kdo kaj boljšega ne iznajde, na kar ostane pri starem, seveda pri-krojeno dandanašnjim razmeram.

Na vrhuncu. Statistika krške škofije objavlja nekatere podatke glede porodov in ugotavlja, da so porodi tudi na Koroškem znatno nazadovali. Kot razlog zato navaja stanovanjsko bedo in propagando za odpravo ploda. Statistika pa dalje razglašča, da ima Koroška med alpskimi deželami še vedno največje število nezakonskih otrok in da stoji v tem oziru na višku, ker znaša število nezakonskih otrok 40 odstotkov. Vsem drugim prednjačita v tem oziru dve župniji v krški dekaniji, od katerih ima ena 75 in druga celo 82 odstotkov nezakonskih otrok.

Ne razumejo se. Pripetilo se je pred potniki na Štajerskem, da je bil zaslišan človek, ki ni razumel nemškega jezika kljub svoje nemške narodnosti. Pomagati so mu morali na ta način, da je za pričo poklicani orožnik tolmačil v štajerskem narečju, kakor se tam govori. Tudi v Nemčiji se govori toliko narečij, da jih avstrijski Nemeč ne razume in kakor

je razlagal v Celovcu v neki gostilni rajhovec, so morali imeti v vojski tolmače, potom katerih so se razumeli Prusi in Bavarci. Vsa narečja veže pismeni jezik, ki je za vse jednak in raditega je šola tako potrebna, da ne nastane babilonska zmešnjava. To velja za Nemce. Na Koroškem pa vedoma hočejo vstvariti Nemci zmešnjavo med Slovenci in se celo drznejo trditi, da je slov. koroško narečje nekaj drugega kot pismeni slovenski jezik. Ali naj mi tudi njih narečje na enak način obsodimo!

Borovlje. Pred kratkim so imeli tukajšnji orožniki zopet zelo važne opravke. Poizvedovali niso po zločincih, temveč po Blasnikovi praksi, po tisti z mandelci. Kaj je zakrivil ta vsakdanji koledar, nismo zvedeli, pač pa smo zvedeli, da so to pratiko prodajali trgovci Kometter, Just in Renko. Tu se je govorilo, da se gre samo radi te pratike, ki da menda še ni cenzurirana! V Celovcu pa se je povedalo, da je kazni radi prodaje pratike sploh in to so prodajali vsi trgovci. Zakaj so se kaznovali samo trije trgovci? Ali morda zato, ker niso prodajali tudi šulvereinskih koledarjev? Je še veliko preveč uradnikov, da nimajo drugih skrbi in drugega dela. Kje je Abbau?

Št. Vid v Podjuni. (Razno.) Med Gracarco i Šentvidsko goro leži mala dolinica, poraščena z gozdom. Cel ta del je moral biti prej gmajna, kjer imata Btinja vas in Kamenska gora že bogve kako dolgo pašno pravico. Vsak posestnik sme pasti določeno število repov. Lani se je pravzaprav radi malenkosti vnel prepir, ki je imel za posledico, da se je pašna pravica nanovo uredila. Pri tem so bili nekateri večji posestniki tako velikodušni, da so se brez odškodnine odrekli pašni pravici v korist kočarjev. Pomagati revnejšim, je vsekakor plemenito delo. Obenem pa je agrarna oblast zaukazala, da se mora postaviti okrog in okrog plot, ki je dolg več kilometrov. To so se marljivo gibale delavne roke, vozile kole, drogove, krajnike, žico, delale luknje, zabijale in prebijale. Neprijetna in promet ovirajoča so samo vrata čez pota, pa dokler še nimamo rednega avtoprometa s Kamenom, že še gre. — Po dolgem smo šele izvedeli o težkem porodu Landbunda. Načelniku mu neznatna oseba in je dvomljivo, da bodo izkušeni kmetje šli za njo. Da je do tega prišlo, se je najbolj trudil znani Besser iz škocianske občine, baje plačan agitator, katerega pa so iz škocijanskega Landbunda izbacili. Nočemo povedati zakaj.

Reberca. Kdor je bil pred 4 leti v naši cerkvi in jo pride danes spet gledat, se bo čudil, koliko se je od takrat spremenilo v njej. Novo ubrano zvonjenje, dragocene krasne klopi ob stenah pred glavnim oltarjem, lepa obhajilna miza malo bolj oddaljena od oltarja, da je spredaj več prostora; prižnica prestavljena iz teme na vsetlobo bliže poslušalcev, vrvi od zvonov pred glavnim oltarjem viseče odstranjene, vsa notranjščina cerkve poslikana, glavni vhod izravnani, nerodne stopnice v cerkev odstranjene. In sedaj krona vseh novih naprav: nove krasne orgle, ki so same za se veliko stale in veliko stroškov povzročile, ker so se morala tla kora znižati in zato tudi tla pred cerkvenim pragom s cerkvenim tlakom izravnati. Pa tudi nova balustrada na koru se je morala napraviti. Samo ta dela stanejo kakih 25 milijonov, kaj pa še-le orgle, h katerim je bilo faranom treba takorekoč le en sam register plačati, vse drugo pa je dal požrtvovalni gospod komendator. Stare orgle (na 5 registrov) stojijo očiščene in popravljene v komendi in čakajo kupca. Med brati so vredne še 1500 šilingov. V kako majhno farno cerkev bi se prav lepo podale in bi lahko še dolgo opravljale službo, ker so bile nove l. 1866 in je v njih še prav dober material. Nove orgle na Reberci so delo akcijske orglarske družbe „Österreichische Orgelbau A. G. „Cäcilia“ in Salzburg-Parsch“ in vsebujejo 6 pojočih registrov. Nekaj novega za nas je to, da so brez omare, le neko priprosto leseno ogrodje drži piščalke pokoci. Igralna miza ima vse novodobne prednosti, med igro lahko odpreš ali zapreš ta ali oni register s samim prstom, pod manualom pa so mali gumbi za razne kombinacije. Registracija nudi čudovito lepe spremembe od največjastnejšega plenuma do nebeškonežnega pianissi-

ma, ki človeka povzdigne v rajske višave. Glasovi so cerkvenemu prostoru primerno močni, značaj pravilen, piščalke precizno odgovarjajo in so čudovito čisto ubrane, prehod od lesenih piščalk h kovinastim se komaj zapazi in med vsemi glasovi vlada enakomerna moč skoz vse registre. Orgle so pnevmatične in meh se lahko goni z ного. Ta označba, ki sicer ni strokovnjaška, naj zadostuje, da priporočimo imenovano tvrdko vsem cerkvenim predstojništvom pri nabavi novih in popravi starih orgel. Tvrdka pošilja dobro izvežbane, vestne delavce, ki skrbno delajo in so postavili že zelo veliko število orjaških orgel v najrazličnejših državah. Tvrdki odkrito pohvalo, č. gospodu komendatorju pa prisrčno zahvalo!

Libuče pri Pliberku. Dne 13. t. m. sta bila pri nas blagoslovljena dva nova zvana, in sicer tehta veliki 1074,5 kg in mali 347,5 kg. V pliberški župniji je bilo doslej kupljenih 21 novih zvonov.

Bilčovs. Zopet so peli naši zvonovi žalostinke. V teku enega tedna sta zatisnili svoje trudne oči dve materi, katerih izgubo bomo težko pozabili. Prva je umrla 7. t. m. Ivovnikova mati. Dosti je trpela v svojem življenju. Petkrat je skusila veliko nesrečo ognja. Dva sinova sta ji padla v vojski. Sedaj je odšla, da se od trudapolnega življenja odpočije. Dne 13. t. m. pa je Bog vzel po dolgem trpljenju pd. Mežnarjevo mater k sebi. Stara 65 let je zapustila to dolino solz. Bila je krščanska mati in vedno zavedna Slovenka. V tem duhu je tudi vzgojila svoje otroke. Vedno je rada podpirala našo stvar, a tudi na uboge ni zabila. Bodi ji Bog plačnik za vse dobro. P. v m!

Zagoriče pri Bekštanju. Dne 21. maja t. l. je umrl tukaj v najboljših moških letih, 50 let star, Anton Klampferer, pd. Nemeč. Med vojno je bil 3 leta neprenehoma na fronti in zmirom zdrav ter sploh nikdar ni bolehal, a sedanje hude pljučnice le ni mogel prestati. Mož je bil priden, skrben gospodar, zvest svojemu narodu ter je posvetil vse svoje moči v blagor družine, ki ga bo težko pogrešala. Na binkoštno nedeljo smo ga sprejmi ob ogromni udeležbi ljudstva k zadnjemu počitku, kar je najboljši dokaz njegove splošne priljubljenosti. Na domu in ob odprtem grobu so mu zapeli cerkveni pevci v slovo. Naj ga zemlja lahko krije. Žaljoči ženi, ki je že drugič zgubila moža, in otrokom naše prisrčno sožalje.

DRUŠTVENI VESTNIK

Šmihel nad Pliberkom. Tukajšnje pevsko društvo „Gorotan“ priredi v nedeljo dne 27. junija ob 3. uri popoldne pevsko veselico. Na sporedu je več pevskih točk z moškim, mešanim zborom in s samospevi s spremljevanjem novega harmonija. Vmes se igra burka: „Prisiljen stan je zaničevan. Kdor ljubi lepo petje in pošteno zabavo, naj gotovo pride.

Vogrče. V nedeljo dne 4. julija t. l. priredi naše izobraževalno društvo popoldne ob 3. uri v župnijskih prostorih shod s predavanjem o Limpiasu na Španskem in obnovitvijo lepe igre „Pozna pomlad“. Prijatelji zanimivega poduka in poštene zabave iz Vogrč, kakor bližnje in daljne okolice, pridite v obilnem številu!

Pliberk. (Materinski dan.) V nedeljo dne 6. t. m. smo obhajali v Pliberku Materinski dan. Dopoldne je bila cerkvena slovesnost s skupnim obhajilom, pri kateri so nam čg. dekan Hribar v lepem govoru razlagali pomen materinstva za versko življenje, za družino in narode. Popoldne po blagoslovu pa je naše izobr. društvo priredilo ravno v ta namen lepo igro „Nežika z Bleda“. Tudi popoldanskega slavlja so se naše drage matere udeležile v prav obilnem številu. Pri prireditvi so nastopala razen v petju samo naša dekleta. Nastopila so s par govori in deklamacijami, a tudi pri igri so se dobro postavila. Naših prejšnjih igralcev smo že vajeni, da znajo svoje storiti, a pri tem so pa tudi mlajše igralke pokazale, da ne bodo nič zaostajale za starejšimi. Kakšni talenti so v našem ljudstvu; ve, drage matere, le pomagajte jih dvigati, le pustite in gonite svoje otroke v naša društva, ki skušajo po-

praviti, kar naše šole žal opuščajo, ki jih skušajo vzgojiti v dobre ljudi, ki tudi rodu ne bodo zaničevali, iz katerega so izšle njihove matere.

Št. Janž v Rožu. Ni nam žal ne truda ni časa, da smo šli gledat v Št. Janž igro „Dekle z biseri“. Lepa igra je to in jako podučljiva. Poleg tega so bili igralci na svojem mestu. Globok utis je napravila Mirjam v osebi Tišlarjeve Katrce, ki je kakor v resnici pokazala svojo neustrašenost v veri in odločnost v ljubezni, katere dandanes tolko manjka. Nehušta pa svojo dolžnost kot varovanka Mirjame. Tudi moški so rešili svoje vloge prav živo z ljubeznijo in ljubosumnostjo, bogati Benoni pa s svojo tresočo roko pohlepnost po denarju. Če se vsak v svojo vlogo uživi, potem je tudi igra lepa in napravi utis.

ČEBELARSKI VESTNIK

Roj.

Nedvomno je lep naravni roj, ki prinese čebelarju začetniku veliko veselja. Pa tudi staremu čebelarju se srce radosti topi, če se vsu- je iz panja roj, se vzdigne v zrak, tam zaraja v svitu zlatih solnčnih žarkov, se konečno začne zbirati kakor oblak okrog kakęga drevesa ali grma. Bolj in bolj se zgosti in tam kje med vejami se naposled pojavi velik grozd čebel. Primeri pa se tudi mnogokrat, da se čebele pri svojem rajanju vzdignejo ter jo konečno brez slovesa odkurijo za vedno.

Nastane vprašanje, ali je res naravni pogoj za čebelno družino, da mora zdaj pa zdaj rojiti, če hočemo, da ostane pri svoji naravni moči, pridnosti in zdravju? Ali je res za čebelne družine škodljivo, ako se rojenje prepereči in če so res narejeni roji slabejši od naravnih kakor se čestokrat trdi? Narodi se izseljujejo iz svoje domovine, ako jim primanjkuje prostora za naravni razvoj in ako zaradi tega nimajo dovolj dela in jela. Narod pa, ki ima vse pogoje za razvoj, torej tudi ni tlačjen od drugih narodov ali morebiti od lastnih mogotcev, pa se gotovo ne bode selil s svoje domače grude, tudi deloma ne.

Ali ni rojenje izseljevanje enega dela čebel zaradi pomanjkanja prostora, ker se ne morejo dovoljno razvijati, niti pravočasno zadostiti svojemu naravnemu nagonu za stavljanje satovja? Ako pa se čebelni družini nudi dovolj prostora za razvoj in prilika, da lahko o pravem času zadosti svojemu naravnemu nagonu, v obče ne bo rojila, ker ne čuti za to potrebe. Ali pa naj postane panj zaradi tega, ker ne roji, manj vreden? Nasprotno! Družine, katerim večkrat preperečimo rojenje, polagoma nagon do rojenja mine, tembolj zanesljivo si pa matice preležejo. Take družine so najbolj idealne in najboljše.

Res je, da se čebelne družine v naravi množijo le potom naravnih rojev, torej morajo imeti od narave splošen nagon k rojenju. Gotovo pa je tudi, da je njih rojenje v naravi odvisno od bivališča oziroma od prostora, ki ga imajo na razpolago. Ako si je roj izbral v kakem drevesu razmeroma veliko duplino ali kje v skalovju dovolj obširno špiljo, bo skrbel, da bivališče kolikor mogoče zazida. Na rojenje pa ne bo mislil kmalu ali pa nikoli. Iz njega se razvije mogočna družina, ki nanosi velike množine medu. Taka družina tudi lažje kljubuje vsem vremenskim nezgodam in pa sovražnikom, ki jih ima v naravi dovolj. Nasprotno pa bode družina, ki je nastanila v majhnem bivališču, rojila tudi po večkrat, pri tem pa tudi oslabela in mnogo lažje podlegla raznim nezgodam.

Ko so čebelarili naši staroslavni mojstri, so bile razmere za čebelarje gotovo povsem drugačne nego danes. Paša je bila nedvomno mnogo boljša, čebelarjev pa mnogo manj.

V dobri paši rojijo čebele le malo, ker so ponji zelo medeni in zaradi tega malo živalni, v srednji paši pa rojijo v obče preveč. Iz tega se lahko sklepa, da so v prejšnjih časih čebele malo rojile in je bil tak naravni roj prav blagoslov božji, danes pa rojijo v obče preveč in roji so lahko čebelarju, ki čebelari na med, prava nadloga.

„Obilo rojev, slaba ljudstva, malo medu,“ to si naj zapiše vsak čebelar-začetnik na čebelnjak, da se obvaruje prevare.

GOSPODARSKI VESTNIK**Seja deželnega kulturnega sveta dne 23. aprila 1926.**

(Nadaljevanje.)

Nasveti za občni zbor kulturnega sveta.

Okrajna zveza **Wolfsberg** zahteva, da se zniža voznina na kmečke pridelke na labuski železnici, kjer je zdaj višja kakor drugod.

Supersberg svetuje, da se naj **Labudčani** omejijo na voznino za sadje.

Šmohor želi, da se za kmete določi posebnega poročevalca v servitutnih zadevah, ker so si graščaki najeli posebega uradnika za ta vprašanja.

Supersberg: Kmete bi morala zastopati agrarna oblast, in planinski nadzornik bi bila oseba, katero se naj povprašuje. Sicer pa bodo servitutni spori kmalu vsi končani.

Hernler opozarja na napako, da se agrarnim oblastim ni dalo navodila za izvajanje postave. L. 1921, in 1922, so oblasti drugače postopale kakor pozneje. Graščaki sekajo zdaj tu malo, tam malo, potem se napravijo nasadi in nikjer se bi ne smelo več pasti; tako cele občine pridejo ob planinsko pašo. Potrebno bi večjega zastopnika, a kedo ga plača? Nekateri kraji so si najeli odvetnika, ki stane za vsako obravnavo par milijonov, a mu je snov vsa tuja. Kmet takih stroškov ne zmore.

Supersberg: Edina možnost bi bila, da bi poiskali vpokojenega agrarnega jurista, ki bi se ga od slučaja do slučaja pritegnilo.

Okrajna zveza **Šmohor** zahteva, da se zniža davek v Ziljski dolini z ozirom na dejstvo, da voda zmirom bolj zastaja. Beljaška davkarja je že lani obetala, da se bo na to ozirala pri odmerjevanju dohodninskega davka.

Okrajna kmetijska zveza **Celovec** želi, da bi se bolniško zavarovanje tako uredilo, da nebo dražje kakor zdaj, potem da se občine okoli mest z dohodninskim davkom ne obdačijo višje kakor druge.

In da ne pojde toliko ljudi z dežele, naj se jim ne daje takoj pravice do podpore za brezdelne; in potem se naj prepove zidarskim mojstrom, kmečke hlapce sprejemati pomožne delavce.

Zveza **Špital** tirja, da se naj zmrzlo meso pusti čez meje samo z drobnom vred, ker se le na drobno spozna, ali je bila žival zdrava ali ne?

Dr. Scheucher opozarja, da ima tuje meso potrjeno živinozdravnikov, da je od zdrave živali.

Supersberg poroča, da Nemčija ne pusti nobenega svežega mesa brez drobnine čez mejo. Nekoliko bi se uvoz tujega mesa le oviral.

Okraj **Pliberk** želi potovalnega učitelja, ki bi bil zmožen slovenskega jezika in potem se naj v kinu predstavljajo kmetijske stvari.

Supersberg: Predsedništvo je sklenilo, sprejeti v službo učitelja inž. **Liebscherja**, ki je zmožen slovenščine, tako bo morebiti mogoče, dvigniti tudi v gospodarstvu nekoliko zaostale kraje.

Nadz. Frank pojasnjuje radi filmov, da se take predstave od prihodnje pomladi naprej lahko prirejajo.

Okraj **Breze** želi, da bi se poskrbelo, da se v Celovcu prodajanje mleka ne monopolizira od enega podjetnika.

Supersberg: O tem se bo govorilo, kedar se dobi posojilo za pospeševanje mlekarn. Tisti okraj želi, še, da se kmetom, kedar se kje menja kak svet, poskrbi cenega zemljemera; potem da se čimprej uvede kmetijska zbornica in še, da bi se nastavilo več uradnikov, ki bi skrbeli za vzgajanje rastlinstva.

(Konec sledi.)

Preizkušnja rastlinstva po deželnem kulturnem svetu. Deželni kulturni svet ima pri **Šmartnu** pri Celovcu (Sedem gričev) poseben prostor, na katerem preizkuša vsako leto celo vrsto žitnih, krompirjevih, repnih, deteljnih in travnih vrst na izplačljivost in rodovitnost oziroma ugotavlja na podlagi večletnih poskusov, katere vrste se morejo na naših tleh z uspehom uporabljati. Letos se preizkuša: 6 vrst zimske rži, 18 vrst zimske pšenice, 4 vrste zimskega ječmena, 26 vrst letnega ječmena, 25

vrst ovs, 23 vrst letne pšenice, 12 vrst krompirja, 5 vrst repe, 5 vrst koruze, 4 vrste lucerne in 4 vrste detelje. Poleg tega je poseben prostor za 40 najvažnejših deteljnih in travnih vrst in travnih mešanic. Zelo važno je za kmeta, da spozna vrste, ki bi v njegovi zemlji dobro uspevale, in si s tem zviša pridelek. Zato priporočamo naprednim posestnikom, da si preizkuševališče, ki ni daleč od Celovca in je do petih popoldne odprto, ogledajo.

Borza. Dunaj, 21. VI. Dolar 7,04, nem. marka 1,67, unt šterling 34,31, franc. frank 0,20, ital. lira 0,25, dinar 0,12, poljska marka 0,69, švic. frank 1,36, češka krona 0,20, ogrska krona 0,98 šilingov.

Curih, 21. VI. Berolin 122,95, Holandija 207,50, New York 516,50, London 25,14, Pariz 14,82, Italija 18,66, Praga 15,31, Budimpešta 0,0072, Beograd 9,12, Dunaj 72,95.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. London porabi dnevno nad eno milijardo litrov vode. — Na Dunaju obstoja orkester, katerega sestavljajo edino doktorji medicine. — Kanada je še tako redko naseljena, da pridejo manj kot trije prebivalci na štiriakosilno miljo. — Zračunali so, da ima en sam blisk toliko elektrike v sebi, da bi od tega toka vse žarnice v mestu Londonu svetile osem minut. Računajo, da zemeljska obla tehta šest trilijonov ton. — Vestfalska policija ima nalog, da sme streljati za prehitro vozečim avtomobilom, ako se na dano znamenje ne ustavi. — Časopisi poročajo o velikih poplavalah na Moravskem. Narasle reke so zalile vse travnike in polja, porušile mostove, ceste in železniške proge. Zaznamovati je človeške žrtve in materialna škoda je velika. — 18. t. m. je na Dunaju demonstriralo za podaljšanje brezposelne podpore in starostno zavarovanje okrog 200.000 socijaldemokratov in komunistov (vse-nemci so jih našteali le 80.000). — Celovski župan **Wolsegger** bo baje vsled zapleta v neko korupcijsko zadevo odstopil. Začasno se nahaja na dopustu.

Ustrelili katoliškega duhovnika. V Smolensku so boljševiki ustrelili katoliškega duhovnika **Ivana Kovalskega**. Začetkom oktobra mesca so ga zaprli, ker so sumili, da vohuni v prilog Poljske. Obsodili so ga v smrt. Dne 2. jan. se je obsodba izvedla. Ko se je Kovalski hotel pred smrtjo še pokrižati, ga je boljševik s sabljo udaril po roki. Nato so ga ustrelili. Katoliška cerkev ima novega mučenika.

Listnica uredništva.

Mladi junak. Izšla je 10. in zadnja številka priljubljenega mladinskega lista „Mladi junak“ za leto 1925—26. Dopostali smo jo vsem tistim, ki so naročnino poravnali, medtem smo jo naročnikom, ki tega do sedaj niso storili, ustavili. Upamo pa, da bodo tudi ti storili svojo dolžnost ter prejkoslej vposlali dva šilinga potom poplačilnice „Hranilnice in posojilnice v Celovcu“, nakar se jim vse nedoposlane številke dostavijo.

89

Vabilo

na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Podljubelju, reg. z. z n. z., ki se vrši dne 29. junija t. l. ob 14. uri pop. v prostorih Delavskega doma v Podljubelju.

Dnevni red:

1. Poročila in odobritev letnega računa za leto 1925.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Slučajnosti.

Ako ob določenih ure ne bi bilo dovolj navzočih članov, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal neglede na število navzočih združnikov.

K polnoštevilni udeležbi vabi načelstvo.

86

Vabilo

na

letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Štebnu pri Beljaku r. z. z n. z., ki se vrši v torek 29. junija 1926 ob 10. uri dopodne v posojilnični pisarni v Štebnu.

Dnevni red:

1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1925.
4. Prememba pravil v smislu postave o zlati bilanci.
5. Slučajnosti.

Ako ob določenih uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši isti v mislu pravil pol ure pozneje ob vsakem številu navzočih združnikov. Odborniki in nadzorniki naj se ga zanesljivo udeležijo; posebnih vabil ne izdajamo.

K obilni udeležbi vabi načelstvo.

Kateri slovenski učitelj

na deželi v Sloveniji sprejme za 8 tednov 12letnega fanta (od 15. julija do 15. septembra) proti plačilu v oskrbo, da se privadi slovenščine. — Ponudbe je poslati na upravo lista.

87

Vabilo

na

občni zbor

Posojilnice za Belo in okolico, reg. z. z n. z. v Železni Kapli, ki se vrši v nedeljo, dne 27. junija t. l. ob 10 dop. v prostorih belske občine v Železni Kapli.

88

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Čitanje računskega zaključka za l. 1925.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računov.
5. Sklepanje o porabi čistega dobička.
6. Sklepanje o obrestni meri za leto 1926.
7. Volitev odbora.
8. Slučajnosti.

Ako ob določenih uri ni zastopanih zadostno število članov, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na število udeležbe vabi vse člane načelstvo.

K

deležbi vabi vse člane načelstvo.

90

Vabilo

na

mladinski dan

ki ga priredi Izobraževalno društvo „Bilka“ v Bilčovsu dne 4. junija 1926 s sledečim sporedom:

Dopoldne ob 6. uri sv. maša za umrle člane društva s skupnim sv. obhajilom.

Ob 9. uri slovesna božja služba z govorom za mladino.

Popoldne ob 2. uri pri Pomoču na prostem otvoritev popoldanske prireditve z govorom. Nato se vrši igra

Dekle z biseri.

Med odmori poje moški zbor. Na sporedu so tudi še deklamacije, srečolov, licitacija itd.

Vse naše prijatelje vabimo, da se udeležijo naše prireditve. Posebno mladina naj ta dan pokaže, da se zaveda svoje velike naloge v bodočnosti.

Za slučaj neugodnega vremena se prireditve vrši eno nedeljo pozneje, to je 11. julija.

Odbor.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!